

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld. — kr. pol leta 1 „ 60 „ „ četrt leta — „ 80 „ Naročnina se pošilja opravištvu v stolnem farovžu.

Deležniki tisk. društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Vabilo k naročbi „Sloven. Gospodarja“.

Kmalu poteče letošnje leto in bliža se tedaj čas nove naročitve na „Slov. Gospodarja“. Med vsemi je „Slov. Gospodar“ na slovenskem Štajerskem najbolj razširjeni list. V blizo 1500 iztisih izhaja vsaki teden pola mnogovrstnih, sedanje dni vedeti potrebnih reči. On pojasnjuje imenitnije politične, cerkvene, šolske in gospodarske zadeve, donša cerkvene novosti, razlaga času primerne, praktične gospodarske reči, naznanja, kar se je v tednu novega zgodilo na Slovenskem, v Avstriji in drugod, donša zanimive sestanke za poduk in kratek čas (potovanje v Rim, Neapol in domu se bo v novem letu nadaljevalo, tako tudi sestavek o frajmavrerjih in popisi štajerskih, koroških in prekmurskih gradov, trgov in mest; pripravljajo se zanimivi spisi o luteranstvu na Štajerskem, o usmiljenih in šolskih sestrah, o Slavjanih na Turškem, razlaganje stvarjenja sveta po sedanjih narturnih znanostih, popis vinorejske šole pri Mariboru itd.) „Slov. Gospodar“ dobiva mnogo dopisov iz raznih krajev, je izvoljeni list tiskovnega društva, družbe lav. duhovnikov, banke „Slovenije“, hranilnice lytomerske. Nabira milodare za razne potrebe. Objavlja mnogo raznih stvari, spremembe pri duhovnikih in učiteljih, vožnji red pri železnici, sejme, dražbe, tržne novosti in cene, kurze, loterijne številke in čedalje več oznanil (inseratov). Vse pa se uravnava v krščansko-katoliškem, slovensko-narodnem, avstrijsko domoljubnem duhu in v mogoče priprosti lahko umljivi besedi.

Zato priporočujemo list in vabimo na obilo naročbo. Stari naročniki nam naj ostanejo zvesti in novih naj pristopi čem več tem bolje. List stane za celo leto 3 gld. za pol leta 1 gld. 60 kr. in za četrt leta samo 80 kr. Cenejšega lista na Slovenskem ni!

Vsem p. n. gospodom dopisateljem in sodelalcem se javno in pristržno zahvalujemo in prosimo za nadaljejšno podpiranje.

Opravištvu pristavlja, da se tistim naročnikom, ki so naročnino poslali obljubili, pa nje do konca tega

leta poravnali niso, pošiljanje lista brezpogojno ustavi. List je itak po ceni, a zastoj ga ne moremo pošiljati. Dr. Lavoslav Gregorčec, Jožef Hrzič, urednik, opravnik.

Koliko davkov bomo drugo leto plačevali?

Toliko, da se že samim ustavakom, liberalcem, strahu in groze lasi ježijo. Finančni minister in finančni odbor sta državnemu zboru predložila proračun za l. 1876. Dohodki so nastavljeni na 372,702,342 fl., stroški pa 403,022,574 fl., med temi tudi 129.000 fl. za še bolj ostro eksekutivno iztirjevanje davkov. Ali kljub temu bo vendar pomanjkalo više 31—100 milijonov fl.

Vsled tega navdaja huda obupnost naše liberalce, videvše, kam so v 15 letih s svojim nemško-ustavaškim centralizmom spravili sebe in Avstrijo. Večjih dač nalagati se bojijo, novih dolgov delati si ne upajo, stroškov znižati pa jih je sram in deloma jih tudi znižati ne morejo, ker so jih sami lehkomišljeno in brezumno povzvišali. Razun tega pa so pritiskali brez vsega usmiljenja federalistični in katoliški poslanci kakor: Herman Ölz, Zallinger, žl. Pflügel, knez Czartorisky, dr. Pražak, dr. Dunajevski, Cienciala, Naumovič in dr. Kusi. Dokazali so nepobitno, da so vse nezgode edino krivi: liberalni, nemški, ustavaški centralisti. Smešno je brati, kako so se zvijali in hotli zagovarjati, pa bilo je zastoj! Strahovit udarec jih je zadel! Čutijo resnico britkih besedi: „daj račun, kajti za naprej ne bodeš mogel več gospodariti“. Sramotni konec sedanje liberalne-ustavaške dobe se očitno bliža. Izmed 12 liberalnih govornikov je edini Scharfschmied skušal ministre braniti. Vsi drugi so več ali manj ostre pušice metali na nje. Še celo dr. Vošnjak, ki je pred par leti v ustavaški tabor zašel, ga je zapustil in morebiti v najboljšem govoru, kojega je kedaj imel, pobijal centralizem in ustavaško gospodarstvo. Poprejšni najhujši ustavaki na primer: Giskra, Herbst itd. so klaverni — molčali. Kakor posebič Brandstetterja, tako sploh trese in stiskuje gospodarstveni polom vso

jegovo stranko. Slabo državno gospodarstvo nemških liberalcev podira tudi njihovo, za Avstrijo in posebno za nas Slavjane, nemilo in nesrečno politiko. Toda nagledimo si denes kaj so liberalci svojim ministrom očitali in kake pomočke (?) nasvetovali?

Najbolj ostro sta ministre prijela ustavoverca žl. Plener in pa Skene. Prvi je finančnemu ministru očital, da ni vedel ali ni hotel resnice povedati in da se je pri računu za 16 milijonov vrezal in da tedaj ne bode zmanjkalo 25 ali 31 milijonov, ampak gotovo više 60 milijonov, t. j. še enkrat toliko, kakor lani. Treba bode ali novih dač ali novega dolga za 80 milijonov. Državni dolg pa znaša letos že 2674,695.800 fl., ki požré na leto 112 milijonov obresti, to je: 22 milijonov več, kakor znaša ves gruntni davek, ali to je: liberalci so od leta 1868. sem napravili 115,757.826 milijonov novega dolga. Leta 1877. bo denarna stiska še večja. Poslanec in tudi ustavak Skene je tožil: na leto bodemo imeli za 100 milijonov več stroška, kakor leta 1870, za 75 milijonov več, kakor leta 1871, za 39 milijonov več, kakor letos. To so strahovite številke, ki se ne bodo kmalu znižale. Kaj je temu krivo? Nekateri pravijo, da naše vojaštvo. To ni res; kajti mi potrošimo za vojno veliko menje, kakor sosedna Rusija, Nemčija, Laška in Francoska. Za šolske zadeve so stroški od leta 1870 poskočili za 11 milijonov. Vendar največ požré naša zamotana uprava ali uradništvo. Tukaj tičijo milijoni, pravi Skene, od 40 na 90 milijonov so tukaj stroški poskočili. Ako se tretjina uradnikov zmanjša ali jim plača zniža, je pokrit ves deficit ali pomanjkljaj. Tudi za železnice smo preveč denarjev zapravili, ker jim plačujemo po 20—30 milijonov podpore. Naposled je še rekel: jaz ne poznam nobenih pomočkov. Enako so tožili tudi drugi liberalci. Poslanec Wedl je rekel „alle sind wir verkracht“ vsi smo polomljeni, vse gre rakovo pot: obrtnija, kupčijstvo in kmetijstvo. Dr. Vošnjak je tožil o neusmiljenem tirjanju davkov in vlado grajal, da jeni pravdniki in okrajni glavarji slovenske liste „samovoljno“ zasegajo ali konfiscirajo. Naposled sta se še liberalni minister Depretis in liberalni poslanec žl. Plener na sramoto parlamentarizmu očitno pulila in lasala. Prvi je osobno zgrabil drugega in ta je ministru, zavrnil rekoč: jaz Vas osvedočujem svojega popolnega zaničevanja. Med velikim hrupom, ki je tukaj nastal, bil je zbor in splošna razprava o proračunu sklenjena. Prihodnjič spregovorimo o tem, kako so naši konservativni poslanci, posebno g. Herman, liberalno vlado in ustavaško-nemški centralizem napadali.

Cerkvene zadeve.

Slomšekovega spomenika lepo dodelani ste 2 plošči, prva pride na pokopališče, druga na dom

v Ponkvi. Kip za glavni spomenik v stolni cerkvi izdeluje g. Zaje v Ljubljani, drugo pa g. Schulz v Gradcu. Prvi namisli do novega leta odboru poslati podobo iz gipsa na ogled in pretres.

Za naslednika kardinalu Rauscherju se imenuje mnogo gospodov: dunajski namestni škof, zvesti prijatelj ministra Stremajerja, stari dr. Kutschger, potem kardinal knez Hohenlohe, čigar eden brat služi pruskemu, drugi pa avstrijskemu cesarju, on sam pa papežu, le ne prav zanesljivo, potem graški škof, celovski škof in po Mariboru je govornica, da tudi naš Milostljivi knez in škof!

Medjimurje se bo odcepilo od hrvatske nadškofije zagrebačka in pritaknilo škofiji magjarskej Samboteljskej. Svitli cesar so namreč v to privolili in ministru za bogočastje naročili, naj se radi tega porazumi z dotičnimi cerkvenimi oblastnijami in se potem po ministru Andrassy-ju obrne do sv. Očeta. Magjar boče Medjimurje tudi s pomočjo Cerkve pomagjariti!

Kolinski nadškof so morali pobegniti na Hollandsko, ker so jih Prusi hotli prejeti in zapreti. Premoženje in poslopje nadškofijsko so jim že lani vzeli.

Okrajni glavar Vestenek. Blizo Litije na Kranjskem bi imeli 30. nov. čč. oo. Lazaristi iz Celja začeti sv. misijon. Toda na predvečer je ž njimi vred prišlo povelje od g. Vesteneka, da je misijon prepovedan, ker po okolici razsaja vratna vnetica. Župnik se obrne do c. kr. namestništva v Ljubljani z dokazi, da ni nihče na omenjeni bolezni bolan. Namestnik telegrafira g. Vesteneku, naj takoj poroča, kaj je. Ta odgovori: 3 osebe so na vratni vnetici že umrle in 3 so zbolele. Toda župnik telegrafira, da to ni res. Sedaj pošlje namestnik zdravnika Stökl-na na preiskavo in ta se prepriča, da so omenjene 3 zbolele osebe popolnem zdrave in da ni nihče umrl na vratni vnetici, da je vse izmišljeno, sv. misijon zabraniti.

Gospodarske stvari.

M. Posuševanje mokrotnih njiv in travnikov.

Izmed pomočkov zemljišča zboljševati je odvodnjenje, t. j. odpravljanje vode jedno najbolj važnih in izdatnih sredstev. Pod besedo „odvodnjenje“ se pa razumeva ne le odpravljanje tiste vode, ktera nad zemljiščem stoji, ampak tiste, ki se od časa do časa pod zemljo v preobilni meri nabira in rast raznih sadežev ovira. Vse gnojenje in dobro oranje, vse pridno obdelovanje takega zemljišča le malo hasni, če zemlja od časa do časa od mokrote trpi. Pravimo od mokrote, in to dobro ločimo od potrebne vlage, ki je rastlinam v uspešno rast neobhodno potrebna. Zemlja, če tudi le od časa do časa mokrotna, more o drugem času tako suha in trda postati, da v njej nobena rastlina

dobro ne stori, med tem, ko dobro odvodnjeno in posušeno zemljišče še pri največji suši dosti vlage v sebi ima.

Največ trpijo težka zemljišča, zlasti pa t-krat, kedar imajo za podlago ilovico, ki moče ne prepušča. Pa tudi lahke, peščene njive, ktere se pri dolgem suhem vremenu popolnem izsušene vidijo, zamorejo od mokrote trpeti, če jihov spodnji del moče ne prepušča. Spomladansko vodovje in dolgo deževje gornjo plast takih zemljišč v pravi močnik zmehča. Če potem suša nastopi, tedaj se taka mokrotna zemlja tako silno strdi, da so rastline v njej kakor zazidane. Rosa, megla in celo rahlejši dež ne more v tla prodirati, marveč se od površja odteka ali pa vzhlapa, brez vsega haska za rastlinske korenine. Če se je pa zemlja s posušenjem tako pripravila, da more spomladanska in druga mokrota od časa do časa hitro odteči, tako se zemlja tudi pri veliki suši ne strdi tako silno. Zgornja prst ostane rahla in tudi najpohlevnejši dežek, rosa in megla vhaajajo v zemljo in pospešujejo rodovitnost. Skušnja je tudi pokazala, da je marsiktero drenirano zemljišče, iz kterega se je po drenažnih cevih mnogo vode ocedilo, v suhjih letih dosti več vlažno bilo od onega, ki ni bilo drenirano. Če pa še pomislimo, da se polja, ki preobilno mokroto trpijo, če tudi le od časa do časa, po vodi, ki jo imajo v sebi, zelo razhladijo in da je mrzlota vsakej rasti rastlin napotna in da se polje, ki dolgo mokroto zadržuje, tudi dolgo časa ne more orati in obsejati, in da se toraj pri obdelovanju zgubi čas in tedaj tudi pridelek in da mora dan današnji kmetovavec pred vsem na to gledati, kako si gospodarske stroške po vsakej le mogočej varčnosti zniža — če vse to premislimo, potem moramo pač reči, da je posuševanje polja in travnikov jeden najmenitnejših pomočkov za zboljševanje zemljišč.

In vendar se to zboljševanje gospodarstva sploh še vse pre malo prerajta. Dostikrat se misli, če se že obstoječi grabni ali jarki iztrebijo ali poleg starih še kteri novi potegnejo, da je s tem že vse storjeno, med tem ko potegnjeni grabni le na pol svoj namen dose gajo.

Najtemeljitejše in jedino popolno posuševanje se dá le z drenažo doseči. Grabni so sicer pri tem vedno še potrebni, vendar le v pomanjšanem številu, ker slednjič le v to služijo, da vodo, iz drenažnih cevi odtekajočo, brž odpeljujejo.

(Konec prib.)

M. Kake drevesne sorte gre najbolj ob cestah zasajati?

Ker se dan današnji vedno bolj priporoča, zasajanje sadunosnih dreves ob cestah in javnih potih, je vprašanje, ktere sorte bi se najbolj sadile, imenitno in važno. Hočemo toraj na to vprašanje tukaj v kratkem odgovoriti:

1. Ob cestah in javnih potih se morajo pred vsem zasajati jednake sorte in take, ktere ob istem

času dozoriyo. Tako se prikrajša čas čuvanja in varovanja pa tudi pobiranje sadja se ob istem času dovrši.

2. Izbrati se mora pozno zoreče sadje, tedaj jesensko in zimsko. Sorte, ktere rano zorijo, se najboljše blizo človeških stanovanj sadijo.

3. Obcestno sadje ne sme debelo biti, ker bi ga sicer veter prelahko in preveč otresal. Tudi ne sme s svojo debelostjo in živo lepo barvo sadovnim tatovom skomine delati. Bolj težavno ko se more do njega, boljše je. Zato za take nasade niso primerni ramburi, kalvili in rožna jabelka, pač pa rajnete, prizarci in ploščinasta jabelka.

4. Za nasade ob cestah naj se izberó visoko rastoče sorte, ki nimajo visečih vej in kakoršnih je dosti med jabelkami in gruškami.

5. Samo po sebi je razumevno, da se morajo take sorte izbrati, kterim zemlja in kraj ugaja, tedaj za rebra in hribe orehi, sladke črešnje in jabelka, za nižave in doline pa višnje, slive in gruške, za ravnine zopet gruške in jabelka, za nasipe ob železnicah in za navožene kraje leševje in slednjič za kraje od gozdov in višin zavarovane pa češplje in gruške.

Kaj storiti, če se na vinu dela kan? V odprti posodi se na površini vina rado prikažejo, kot tanko kožica, vinske glivice, kojim pravimo: kan ali bersa. Kan ima budo lastnost, da, če se prav pomnoži, vse vino pokvari in ga v vodo spremeni. Zato se ima vino pred kanom dobro varovati. Vinske glive brez zraka ali lufta ne morejo rasti. Zato je najboljši pomoček zoper kan zvesto dolivanje in trdno zapilkovanje. Med dogami, pilko in vinom ne sme biti prazen prostor.

Če pa se je kan na vinu vendar že prikazal, potem ga moremo brž odpraviti in sicer tako, da ga z vinom ne pomešamo. To se najlaglje stori na sledeči način. Vzame se plehnata ali glaževnata cev, kakih 16" dolga. Na eni strani se s palcem trdno zapre, na drugi strani pa tako opazno v vino pogrezne, da kana s seboj ne potegne. Sedaj se ondi, kder je bil poprej palec, nastavi livkica (trahter) ter se skozi njo vina doliva, dokler ves kan črez pilko ne stopi in odteče z nekoliko vina, ki gre v zgubo. Potem se vino, kana očiščeno, dobro dolije in zapilka. Kan se najrajše nareja na slabem vinu. Zato nekateri za polnež vlijejo za 1 glažek alkohola. Ta plava na površju vina, če se rahlo vlije, in zabrani zarezanje vinskih gliv ali kana.

Tržne novosti. Zrnje dobivlja boljšo ceno v zunanjih deželah, le pri nas se neče povzdignoti. Na Dunaju je pšenica po 4 fl. 20 kr. — 5 fl. 68 kr. v Budapeštu 4 fl. 70, v Zagrebu 4 fl. 25, v Varaždinu 4 fl. 20, v Ljubljani 5 fl. 20, v Celovcu 5 fl. 35, v Gradcu 5 fl. 28, v Mariboru 4 fl. 80, v Ptuj u 4 fl. 45, v Celju?? v Šoštanju 5 fl., v Slov. Gradcu 5 fl. 80, v Velenju 6 fl. in

v Vozenici 5 fl. 50 kr. Klavne živine se ne proda veliko. V Gradcu so voli 22—28 fl. cent. teleta po 24—27 kr. funt, svinje po 26—30 funt. Zajci v Mariboru po 1 fl. Drva v Mariboru dolge 13 fl., kratke 6 fl. 50 mehke 4 fl. 80 kr. Vinska kupčija na Štajerskem se malo giblje. Okoli Maribora plačujejo 50—80 fl. štrinjak. Boljše je na Ogerskem, kder se zunanji kupci marljivo glasijo in plačujejo novo po 50—70 fl. staro pa n. pr. l. 1868. po 180—240 fl. Hrvatsko vino novo je po 50—60 fl. in staro po 90—140 fl. Avstrijsko vino se kaže menj dobro, kakor so mislili in ga različno plačujejo od 50—120 fl.

Na vinorejski šoli pri Mariboru se je za poduk v kletarstvu oglasilo 40 gostov. Meseca januarja pr. l. namisli ravnateljstvo zopet povabiti goste na isti poduk.

Goveja bolezen na gobcu in parklih se je na večih krajih Štajerske, posebno okoli Gradca pokazala.

Dopisi.

Iz Legenske občine tik Slovengradca. Tlaka je sicer proč; pa Slovengradčani bi radi, da bi mi Legenčani namesto legenskej graščini, sedaj njim tlako delali. Že od nekdanj smo Legenčani mimo Gornega mlina v mesto pot imeli; čez Mislinjo je bila pri mlinu brv napravljena. Leta 1858. bi se bila imela nova brv oskrbeti; pa Slovengradčani in tedajni legenski župan, Gorni mlinar, so si na vse kriplje prizadevali, namesto brvi most čez Mislinjo narediti. Zarad tega je bil Slovengradski in Legenski občinski zastop pred c. kr. okrajni urad poklican, da bi se tam zarad skladanja stroškov za novi most pogodili. Od Legenskega zastopa je bilo le 6 zastopnikov prišlo, od Slovengradca pa 8. Bistvene točke te obravnave so se v zapisnik 15. septembra 1858 zapisale. Na zapisniku je 8 Slovengradskih, 6 pa Legenskih zastopnikov podpisanih.

Ta zapisnik svedoči, da so se bili Slovengradčani zavezali na svoji strani pot v 2 šeznja in 3 čevlje široko cesto spremeniti, in Legančanom 50 gld. plačati proti temu, da vse druge stroške pri napravljenju mosta Legenska občina plača, in na večne čase za pomostenje in obrantanje mosta skrbi; če bi bilo pa večjih popravil potreba, bo mesto $\frac{1}{4}$, Legen pa $\frac{3}{4}$ vseh stroškov poravnal. Zarad tega mosta že zdaj 3 leta huda pravda med mestom in Legnom teče. Most je namreč za popraviti, in mesto tirja na podlagi omenjenega zapisnika, da ga Legenska občina na svoje stroške popravi; Legen pa se temu ustavlja, ker ima Legen zdaj strašansko veliko cest in mostov, ki so se poprej na okrajne stroške popravljali, mesto pa nima ne ene ceste in ne enega mosta ne, in ker ta most v Slovengradu a ne v Legenu stoji,

in ker ni bila večina naših zastopnikov zapisnik podpisala in se županov podpis ne more preveč v poštev jemati, ker je naš tedajni župan ravno zato tako za ta most delal, ker ga je on sam najbolj potreboval in je bil v tej reči bolj stranka, kakor župan. — Na vse mogoče načine so si mestjani prizadevali, da bi nas Legenčane vnovič speljali, — pa dozdej še zastoj. Mi tirjamo, da se most podere, če ga mesto neče popravljati, in da se za nas zopet stari pot in brod v mesto odpre; mesto pa je 15. junija letošnjega leta pri obravnavi tirjalo, da bi mi $\frac{2}{3}$ stroškov na se vzeli, ono pa le $\frac{1}{3}$, grof Schaffgotsch in Legenski oskrbnik pa sta nekaj lesa, pa le za toto krat obljubila, ako prevzamemo dve tretini stroškov, drugače pa ne, tedaj le, če se pustimo v telege vpreči. — Pri tej priložnosti so nas nekteri mestjani strašili, da se bomo morali njim vdati, da se nimamo kam več pritožiti itd. mi pa smo se le zopet pritožili, in naš okrajni zastop bo imel odločiti, se li sme ta občinski pot v mesto za naprej opustiti ali ne, za kar pa mi nismo prosili, ampak mi hočemo, da se nam stari pot, brod v mesto zopet odpre. Ko bi bila večina našega okrajnega zastopa narodna, bi z zaupanjem jegovega sklepa pričakovali. Ker pa imajo mestjani v okrajnem zastopu vsled nespameti nekterih naših volilcev večino, se nam dozdeva, da bo naša pravda z mestom še dolgo trajala, in da bodo, brž ko ne, še tudi c. k. sodnije imele s to rečjo opraviti.

Iz Savinske doline. Mladi starega več ne sluša. — stari mlad'ga še spoštuj! — Moj Bog, kaj še človek skuša, — svet pa je čedalje huj! Tako opeva neki pesnik sedanji svet, in to po vsej pravici. Dostaviti je pa treba, da večjidel so si stari tega sami krivi, ker uže v nježni mladosti pohujšajo svoje otroke. Mnogo očetov vpricho malih otrok tako nespodobno govori, da odraslega in še sramežljivega človeka rudečica polije. Večkrat uže sivolasi starčeki dopovedujó svojim mlajšim malopridne čine svojih mladih let. Na primer, kako so ponočevali, se topli in pijančevali itd.

Nikoli še ni bilo slišati o takih gostih pretepih in pobjah, kakor ravno noveje dni. Zdravstvena komisija v Celju vedno na oglede hodi; v enemu preteklih mesecih celo 15 krat. No kdo je tega kriv? ali ne poredni gospodar, ki dopušča, da se jegovi ljudje po krčmah potikajo, čas, denar in poštenje zapravljajo, zdravje kvarijo, počitka željnim in najrajše miroljubnim nepokoj delajo in se premnogokrat krvavo tepejo. In iz tega izhajajo zgoraj omenjeni komisijoni, tožbe in dolge pravde. En sam tak komisijon, pravijo, da stane 50—60 gld. Koliko mora zarad tega biti pisarjev, žandarjev, policajev, beričev, potov in drugih stroškov!! Če je to vse resnica, tako samo v celjskem glavarstvu od enega meseca lahko na tisoče fl. takih stroškov zračunimo. Mnogo je takih gospodarjev, ki mislijo, da so pošteni, ako

oni in jihovi ljudje tuje imetje pri miru pustijo, toda stare napake, kakor ponočevanje in pijančevanje pa za nič kaj hudega nimajo. Pravijo, „to je stara navada“, ki se odpraviti ne da. Jaz pa pravim, to je le stara razvada, ki se tudi odpraviti da. Poznam človeka, ki je veliko let za oskrbnika pri imenitni hiši v B. služil. Ta je vsakemu hlapcu o nastopu službe ojstro prepovedal vsako potepanje in ponočevanje. Kolikor mi je znano zavoljo tega ni nobeden hlapec proč šel, ampak si je vsak v čast štel, pri taki hiši več let ostati. Glejte! če zamore eden, zakaj pa nebi več enako delalo? Veleslavni vladika Slomšek so v enem svojih zadnjih pastirskih listov zaradi ponočevanja in drugih razvad ostro grajali, posebno savinsko in dravsko dolino.

Sicer je o tej reči tudi županom naročeno, kaj storiti, pa mnogi nimajo poguma in so sploh za drugimi opravili preobloženi, tako da nemorejo vsem ustrezati.

Sploh bi se zastran tega moral marsikaj predrugačiti, kar se pa bode le zgodilo, kedar enkrat sedanja liberalna, nemška, centralistična doba preneha. Tedaj bo bolje!

Iz Celja. (Usmiljene sestre — šolske sestre). Z novim letom pridejo v našo bolenišnico usmiljene sestre, ki bodo prevzele vso skrb za bolenike, postrežbo in kuhinjo, kar bo gotovo dobro na vsako stran. Ker se je v novi bolenišnici stanovanje za bolenike veliko od starega zboljšalo in so se le še pritožbe slišale, da se semtrtje za duhovne in telesne potrebe pomankljivo skrbijo, bo potem tudi to prejenjalo. — Upa se, da ako ne prej, vsaj ob novem letu dobimo tudi že šolske sestre, ker dež. šolski svet v Gradcu ni šolskih sester naravnost odbil, kakor se je bilo menda nalašč po vsem mestu raztrosilo, temuč je le rekel, da po obstoječih zdajšnjih postavah za privatno šolo ne smejo soseske, kakor take, vlagati prošenj in krajni šolski svet nima pravice za nje prositi, kakor se je to prej pri celjski okolici zgodilo. Zdaj se je nova prošnja napravila z zagotovilom, da se bo ta nova šola le z dobrovoljnimi doneski vzdrževala; zato upamo v kratkem sestre v naši sredini imeti.

Iz Lembaha. (Goljufna savinarska hčer). V srenji Hrastje živi pošten viničar, Š. Borovnik, kateri ima več otrok; in da si je otroke skrbno v šolo pošiljal in doma dobro izrejal, je vendar mlajša hčer Franciška na slabe pote zabredla. Priložnost k temu njej je dala služba v Mariboru. Prav so imeli rajni škof, Anton Martin, ki so dekleta iz dežele pred mestnimi službami svarili, rekoč: „boljše je v planini coklje nositi, in ovsenjak jesti, pa pošteno živeti, kakor po mestih in gradih v svili (židi) hoditi in kavo piti, pa grehu služiti.“

Malo časa je Franciška v mestu služila in že je postala vsa spridena; zgubila je vso vero in sramežljivost. Domači so jo svarili in jej očitali, zakaj nič v cerkev ne hodi. Pa za to ni

nič marala, ter se je odrezala: „vsaj tudi gospodi v mestu v cerkev ne hodijo, in nič ne verujejo, pa vendar dobro živijo; ni vse res, kar mešniki učijo“. In ker je vest in vero od sebe vrgla, ni na drugo mislila, kakor na prevzetno obleko in razuzdano življenje. Da bi pa za to potrebnega denarja dobila, je začela pri zlahti in drugod pri znanih na posodo jemati, rekši: da se misli omožiti, in zato potrebuje pomoči; in tako je s časom do 300 gld. dolga napravila. Od očeta je vzela na posodo 26 gld., od svaka 33 fl., od Neže Erjavec 23 fl., od Ane Onič 10 gld., od Ane Lešnik 19 gld. itd. Slednjič je bila v službi pri nekem profesorju v Mariboru, in tukaj je pograbila Urši Zaplatnik iz Koroškega služebne bukvice, ker svojih ni imela; pobrala po noči svojo obleko, ter skoz okno potegnila križem sveta. Ogoljufana zlahta in znanci zdaj žalujejo, ter bi radi svoj težko zasluženi denar dobili, pa ne vejo kje iskati. Ali ni to žalosten zgled, kamor človek zabrede, ki mu ni mar za vero in Boga, in kako nevarne so službe za mlada dekleta iz dežele po mestih? —

Od sv. Tomaža. (Nedeljska šola. — Vinska cena). Pri sv. Tomažu se je 21. nov. začela nedeljska šola, katero so obče spoštovani g. kaplan od 1—2 ure popoldne imeli. Pa žalibog, komaj so drugokrat bili z obilno navzočimi poslušalci v šoli, prideta dva „lumpa“, pijana v učilnico in med naukom take burke uganjata, da so gospod s podukom morali prenehati. Sedaj nimamo nobene nedeljske šole več. Prenehanje vsak pametnjak obžaluje. Zato se pa drznemo ponižno v imenu več poštenih farmanov Vas č. g. kaplan prositi, naj pozabijo storjeno Jim razžaljenje in naj zopet začnejo nedeljsko šolo, gotovo radi jo bodedo obiskovali! —

Vina smo letos malo dobili, pa še tega nihče ne kupi. K večem še kak krčmar katero vedro po 5—6 fl. plača. Drugače je v sosedni fari pri Veliki nedelji, tam kder so večji vrhi na primer Rumeč itd. ga predavajo 70—80 fl. štrtinjak; nekteri pa še več dobivljajo! —

Od št. Jurja pod Tabrom. (Priden živinozdravnik). Ob vseh svetih t. l. prišedši iz Ljubljanske, kovaško in živinozdravniške šole g. Blaž Vožlč iz Kaple pri Vranskem, se je urno pokazal, da bo mojster za ta posel. Še le dober mesec dni je, pa se že čuje o njegovej hvale vrednej delalnosti, kar tudi pisatelj teh vrstic potrди. Zakaj ozdravil mu je telico, o katerej skoro ni bilo več upanja o zdravju. Dobra misel je vodila našega č. g. kaplana J. Klančnika, da so spoznavši njegove zmožnosti, ga napotili in ohrabрили za ta uk. Koliko da je vrédu izveden živinozdravnik, to razume le, kdor ga je v sili bil poklicati primoran. Naj bodo te vrstice vsakemu, kdor zdravnika za svoje živinče potrebuje, v naznanilo, kje se dobi dober pomočnik!

iz Makolj. Dolgo je že bila srčna želja prebivalcev dravinske doline, da bi se tukaj kak zdravnik naselil. Kajti zdravniki ptujski in bistriški so preoddaljeni, da bi bolenik zdatno in hitro pomoč od njih dobiti zamogel in prvi so tudi umili globoko v možnje segati. Bili so tedaj takajšni prebivalci prisiljeni, si pri mazačih in konjedereh za svoje boleznj pomoči iskati. Temu je zdaj pomagano. Kajti naselil se je tukaj zdravnik g. Janez Rihter, od katerega je čuti, da je izvrsten zdravnik. —

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Delavski rogovilež Taušinski v Gradcu bil je obsojen na 3 mesece v ječo. — Vice admiral Wüllersdorf je izdal knjižico v katerej ugovarja zoper predrago Predilsko železnico in priporoča mnogo cenejšo in koristnišo progo Celovec-Loka-Idrija-Muggia pri Trstu. — Državni zbor je dovolil za cesarski dvor 4,650.200 fl., za cesarsko kancelijo 74,000 gl. za državni zbor 1,679,200 fl., za državno sodnijo 22000 fl., za z Ogersko skupne potrebe 81,513.00 fl. Za ministrskega svetovalstva 420,000 fl., čeravno je poslanec Wurm ostro grajal vlado, ki s 50,000 fl. podpira časnike, kateri našo vero psujejo, dobro zadržanje žalijo, narode dražijo, pravice dežel zaničujejo, nasilstvo liberalcev hvalisajo in denarno šleparstvo podpirajo. Potem se je dovolilo ministru znotranjih zadev 18,967.300 fl. Od teh denarjev se bo potrošilo za popravljanje Save 7000 fl. Mure 30.000 fl. in Drave na Koroškem 10.000 fl. Minister za deželno brambo je dobil 8,441.800 fl. na razpolaganje. Zandermarija nas stane 3,900.000 fl. Poslanec Fišer je zahteval, naj se pri vojakih bolj gleda na pošteno-krščansko obnašanje, sicer se stariši vselej bojijo sinov prišedših spridenih od vojaštva domu. Ministru za nauk in bogočastje se je dalo 17,102,958 fl. O tem prilično več spregovorimo. — Liberalni poslanci so sklenoli nasvetovati, naj se smrtna kazen popolnem odpravi. No, vsi razbijavci, tati, razbojniki in morivci se bodo tega veselili! — Na Dunaju so judovski dijakji krščanskega profesorja Billrotha zasramovali. Vsled tega so jih krščeniški stepli in iz učilnice pognali! Judi so že predrzni. — Magjari bodo vzeli 80 milijonov na posodo, nje spremenili v „ogersko rento“ in plačevali 6% v zlatu. Bodedemo videli, kako dolgo!

Vnanje države Ruski cesar je prijazno sprejel nadvojvodo Albrehta, kateri mu je od našega svitlega cesarja prinesel najvišji vojaški red avstrijski: viteški križec Marije Terezije.

Nemci so jako iznemirjeni zaradi nesreč na vodi. Ladja „Deutschland“ se je razbila na morju. Od 200 ljudi se jih je malo rešilo. V Bremen-u je nek hudobnež nekaj dinamita užgal, kateri je 2 ladji raznesel in veliko ljudi usmrtil. — Karliski štejejo blizo 80.000 dobro oblečenih in oro-

žanih vojakov. V Hercegovini bili so Turki zopet tepeni. Tudi zima in glad jih hudo zobljeta. V Bosniji se močno dela za Avstrijo in neka deputacija hoče iti na Dunaj cesarja prositi, da naj zasede deželo. Črnogorci so dobili v Parizu 1 $\frac{1}{2}$ milijona na posodo.

Za poduk in kratek čas.

Potovanje v Rim, Neapol in domu.

XIX.

Pijemonteška vlada sedaj nemilo in krivično postopa proti duhovnikom sploh, posebno pa proti menihom in nunam. Samostane in njihovo premoženje po sili pobira, jih stanovnike pa izpod strehe poriva, in če ne grejo iz dobra, pa morajo iz huda. Krivično blago nikogar ne osrečuje, tudi laške vlade ne bo. To že zdaj kaže huda denarna zadrega po deželi in uboštvo, ki vidno raste. Ker že od denarjev govorim, hočem omeniti, da je za vsakega potnika po laški deželi pri denarju močno potrebno pazljivosti; zakaj v večjih mestih imajo svoje mestne banke in svoje papirnate denarje, tako na priliko v Bologni, Rimu, Neapolu, in veljajo samo doma. Pri menitvi zlata ali srebra se morajo terjati deželni bankovci, ki jih povsod jemljejo. Srebra ves čas na potu nisem dobil pred oči, razun onega, katerega sem v lastnem žepu nosil. „Maledette“ avstrijske evancige so izbežale iz dežele, Lahj zdaj po njih sline cedijo.

Blizo Maria Maggiore mi je moj spremljevalec pokazal bivši samostan, kjer so prebivale nune iz ostrega reda Kamaldolskega. Vlada ga je pograbila in pobožnim stanovnicam zapovedala iz njega pobrati se. Ker se pa krivičneje zapovedi niso hotle udati, zato so jih po sili na ulico posadili. Sedaj so dobromiselni Rimljanje pokazali žlahtno sočutje! Komaj da se je ta dogodba po mestu raznesla, že so od vseh krajev pridrdrale zale kočije žahtnih rodbin, ki so zavržene sirote z veseljem pobrale in v varstvo na svoja posestva odpeljale.

Ne daleč proč je stala cerkev sv. Julijana; ta je prva, na katero so oskrnjevalci krivične roke položili in jo podrli; še so bili videti ostanki. Sploh se ne da tajiti, da po mestu na večih krajih tujca oko zasledi hudobno djanje, ki se je dogodilo med tem, kar so Pijemontezi pograbili Piju večno mesto in jegove dežele.

Po široki prijazni ulici se zdaj zaženemo proti Kvirinalu — Quirinale —. Leži na zalem hribu; iz njega imaš prijazen razgled po starodavnem mestu. Iz Kvirinala je neki tudi cesar Nero gledal grozni požar mesta, katerega je sam zanetil in potem Kristijane požiganja obdolžil. Snažen širok trg leži pred kvirinalskim pošlopjem. Pravi se mu konjski trg — piazza di Cavallo — zavolj 2 orjaških konjskih bronatih podob, ki lepotečite vodomet; zraven stoji tudi starinsk obelisk.

Na Kvirinalu so po letu papeži zavolj zdravega zraka najraje stanovali, zdaj prebiva tam pijemontski kralj, kedar je v Rimu; to pa je malokedaj. Govori se, da mu neki mira ne da, tam stanovati, kar se lahko razumi, ako še le za las vesti ima. Vsaki kot ga opominja na papeža, kterega je po sili oropal. Navadno prebiva v Neapolu.

V Kvirinalu so se volili novi papeži in iz mostovža so bili novoizvoljeni na trgu zbranemu ljudstvu naznanjeni. Tu je bila tudi papeževa kapela z drago svetinjo, namreč z glavo junaškega mučenika sv. Lovrenca. Na glavi se še vidi zasušeno meso in na koži pečene rane, ktere je na raznju prestal sv. dijakon. Položena je v dragoceno omarico. Sedaj ni več tam; prenesli so jo preden so oskrunjevalci vdrli v Kvirinal. Kapele zdaj več ni; na njenem mestu je sedaj — pesišče.

Na kvirinalskem bregu je s svetlim marmorjem bogato okinčana cerkva sv. Andreja — S. Andrea al Quirinale. Tam v prekrasni raki počiva truplo Poljskega mladenča, sv. Stanislava Kostke. Hišica, v kateri je umrl, je v zalo kapelo z 2 altarjema predelana. Na sredini kapelice na postelji iz alabastra leži podoba umirajočega svetnika iz ličnega marmorja. Truplo je iz belega, obleka iz črnega kamna. V desni roki drži limbar (lilijo), križ in molek, v levi sliko Marijino. Človeku se dozdeva, da ima pred seboj pravo truplo.

Od Kvirinala kakih 18 minut se pride do Pijevih vrat — porta Pia — blizo katerih so Pijemontezci 2. septembra 1870. mestni zid prestrelili in v mesto vdrli. Ko pridemo iz brega, je na desno ozka ulica, in tam so tista zanimiva vrata, skozi ktera so Pij IX. l. 1848. preoblečeni puntarjem v Gaeto ušli.

Zadovoljni nad imenitnosti, koje smo prvi den obiskali in videli, se napotimo proti domu, da si odehnemo, in na novo pot do Vatikana za drugi den pripravimo. (Nastavek prih.)

Smešničar 21. Oče tepajo fantiča in pravijo: jaz te bom učil hlače trgati. Ta pa upije: oče, ne šibajte me ne, hlače trgati že znam! Očeta posili smeh in spustijo otroka!

Razne stvari.

Milodari za hercegovinske in bosenske rodbine. Ljubljanskemu odboru smo zopet poslali 50 gld. Tedaj skupaj 100 gld. Ostalo je 18 gld. 25 kr. Darovali so čč. gg. Konjiški duhovniki 5 fl. in drug narodnjak 30 kr. č. g. Karl Vitmajer 1 fl. in g. Sturm, gostilničar 1 gold. Skupaj 25 gold. 55 kr.

(Imena Trbovljskih dobrotnikov) gg. Gruntner 5 fl. Eichelter in Stagoj po 2 fl. Slatenšek 1 fl. 30 kr. Kalan, Irgel, Plavšak, Kosem, Polak, Wančura, Friebel, Medved, Kramer, dr. Frölich, Heinrich, Habat, Skrbec, Kralj, Šelander, Eichelter, Pirker, Strovs, vsak po 1 fl. Neža Polc 60

kr., Kramer Julij. in Cajhen po 50 kr. Lesjak, Jurher, Prosenc po 40 kr., Logar 30 kr., Müller, Renko, Krole, Jamšek, Cestnik po 20 kr. in Kurnik 10 kr. Skupaj 33 fl. Bog plati!

(Slavno uredništvo Slov. Gospodarja!) Izrečite prisrčno zahvalo vsem dobrotnikom za poslanih drugih 50 fl. Bog Jim plati!

V imenu odbora za pribegle iz Hercegovine in Bosne. J. N. Horak, predsednik.

(G. Hermanov) govor pri splošni obravnavi proračuna za leta 1876 je pravi načrt ali program, kako bi se naj uprava ali uradništvo imelo uravnati v federalističnem smislu. Je tedaj sila važen in bi ga radi celega kot priklado svojim bralcem ponudili, če bi nam kdo stroške za tisek povrnil! Morebiti se najde tak dobrotnik! Graško konservativno društvo mu bode za govor poslalo zahvalnico.

(Čitalnici mariborske) novi predsednik je g. Kačič, podpredsednik in tajnik g. Rajč, denarničar g. Koser, odborniki gg. dr. Dominkuš, Alt, Šmidinger in dr. Srnc. Premožnja ima 426 fl. Početkom novega leta se preseli v g. Šrnelovo poslopje.

(Tomaž Korošak) je Jožefa Lik-a, mesarja iz Križevec 6. t. m. v noči napadel in hudo po glavi sklal. Zločinec je že zaprt.

(Zmrznil) je žganja pijani Jakob Bašl v Janeževih zunaj Ptuja. Ljudje so radi, da je grabljivi tat enkrat konec vzel.

(G. Seidl) je bil gerob Brandstetterjevih otrok. Sedaj ga je celjska, okrožna sodnija odstavila in dotično skrb g. dr. Ipavicu izročila. Ko bi še vendar tudi druge c. k. gospodske hotle pogledati, kako kaj stoji z g. Seidnom gledé še ostalih 14 služeb! Tudi bi bil skrajni čas, da položi poslanstvo, ker ga že neki jegovi dunajski, graški in mariborski prijatelji dregajo. Tudi Slovenci smo mu za novo leto namislili poslati nezaupnico — pa smo opustili, ker se najdamo, da se bo zdelal — sam.

(Dr. Duhač) bo, kakor „Mbg. Ztg.“ pravi od nemških ustavovercev postavljen za kandidata mesto Brandstetterja. Kaj bodemo storili Slovenci?

(Učiteljske službe) so razpisane v Ptuju in Zabukovju, podučiteljske v Ljubnu, Vojniku, Voznici, št. Ilu nad Slov. Gradcem in sv. Lovrencu v puščavi.

(V Mižicah) Na Koroškem se je odprla nova pošta, ki je v zvezi z Plibergom, Črno in Právali.

(Dražbe). 18. dec. Jan. Lipovšek v Stražah 1645 fl., Miha Bifel v Studencih (3.) Alojz Kračič v Žrjavcih, Mart Erjavec v Ročici 3413 fl., Anton Cijan 3150 fl., Jož. Čretnik v Grušovcu, Jan. Novak v Prošinu 1508 fl. — 20. dec. Jož. Sodič v Dramljah 230 fl. (3.) in Mat. Kostranjšek 649 fl. (3.) — 21. dec. Fr. Stergar v Brežicah 2974 fl.

Jan. Levak v Volčjem 680 fl. — 22. dec. Jernej Stiebler v Vurmatu 2500 fl. (3.), Jožefina Pribošič v Videmu 6050 fl., Jan. Žgalje v Globokem 2500 fl., Got. Črčnik v Frauheimu (2.) Ana Majhenič v Spod. Dupleku 673 fl.

Listič uredništva in opravištva: G. F. v Radoslavcih in g. B. Mislimo, da je boljše, če se poslani reči ne tiskajo, sicer bodeta ljudi še bolj razdražila. Popravita vsak svoje steze, pa bo vsem prav! Dopis iz mariborske okolice prihodnjič! — Videm, g. B. ničesar nismo prejeli.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		v Ptuju		v Celju		V Varaž- dinu		V Celov- cu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	4	70	4	45	4	80	4	20	5	35
Rži	3	80	3	70	3	85	3	20	3	86
Ječmena	3	30	2	80	3	25	—	—	2	36
Ovsa	2	—	2	—	2	50	—	—	1	99
Tursice	3	10	2	70	3	20	2	35	2	36
Ajde	2	70	2	40	—	—	2	40	3	40
Prosa	3	30	2	50	2	90	—	—	2	—
Krompirja	1	60	1	20	1	20	1	30	—	10
Senca cont.	1	40	1	60	1	40	2	—	1	—
Slamo (v šopkih)	1	50	1	60	1	45	—	—	1	5
za steljo	1	10	1	—	1	20	—	—	—	90
Govedine funt	—	24	—	26	—	26	—	20	—	23
Teletine	—	29	—	28	—	30	—	24	—	26
Svinjetine	—	28	—	28	—	28	—	28	—	30
Slanine	—	32	—	31	—	36	—	44	—	45

Loterijske številke:
 V Gradcu 11. decembra 1875: 12 85 32 16 29.
 Na Dunaju " " 28 66 86 17 23.
 Prihodnje srečkanje: 25. decembra 1875.

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl.	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	69	35
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	167	—
Ažijo srebra	106	—
zlata	5	31

Dr. Alojzij Gregorič
 je svojo odvetniško pisarno odprl
 v
Ptaju
 na Florijanovem trgu,
 v hiši gospoda Bracko-ta. 1—3

Oznanilo. 1—3
 Naš rojak gospod doktor Spešič se je v Ljutomeru nastanovil, kder sedaj kot doktor vsega zdravilstva ljudi ozdravlja in se p. n. občinstvu tukaj priporoča.

Mladenič,
 zmožen slovenskega in nemškega jezika se vzame v uk v štacuni s špecerijskim blagom, kje, se zve v J. M. Pajk-ovej tiskarni v Mariboru. 4—6

Božjast, 16—18
 (sv. Valentina ali veliki beteg) ozdravlja pismeno zdravnik **Dr. Killisch** v Draždanih (Dresden), Neustadt 4. (poprej v Berlinu.) — 8000 ljudem je že bilo pomagano!

Razpis
 učiteljske službe.
 Učiteljska služba pri sv. Miklavžu na Polju je do 25. t. m. razpisana. Učitelj dobiva na leto 550 fl. Dodano je še prosto stanovanje, lep vrt in, ako hoče biti cerkveni orglar, ima tudi precej lepo vinsko kolekturo. Prošnje se naj pošljejo krajnemu šolsk. svetu v Polju, pošta Windisch-Landsberg.

2—3

Ces. kralj. dvorni puškar
Ivan M. Erhart,
 v **Mariboru**
 priporoča svojo zalogo za darila v Božiču in novem letu.

Puške dvocevke od spredaj za nabijati iz železa od . . . gl. 11 — 15
Puške dvocevke od spredaj za nabijati iz svila (drota) od „ 16 — 30
Lefauchaux (lefošé) „ 22 — 200
Lencaster (lênkaster) . . . „ 40 — 250
Revolverje od . . . „ 6 — 18
Pistole dvocevke . . . „ 2.40 kr.
„ enocevne . . . „ 1.20 „

Vedno se tudi nahajajo v zalogi vsakvrstni patroni in drugi predmeti za lovce. Popravljanje se izvršuje naglo in prav po nizkej ceni.